

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Факультет реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи
Кафедра спеціальної освіти та психології

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Особливості розвитку уваги у молодших дошкільників із
порушеннями опорно-рухового апарату

Виконала студентка групи СО-4(2)
спеціальності 016 Спеціальна освіта
Крикливець Вікторія Денисівна
Керівник: Дергач М.А.
Рецензент: Яланська С.
Нормоконтроль: _____ Юлія КЛЮЧКОВА

Запоріжжя
2022

РЕФЕРАТ

Бакалаврська робота: 50 с., 3 табл., 4 рис., 38 джерел, 3 додатки.

Об'єкт дослідження – процес уваги у дітей молодшого дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату.

Мета дослідження – на основі узагальнених сучасних знань та результатів аналізу експериментальних даних виявити та охарактеризувати особливості зорової уваги дітей молодшого дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату.

Проблема зорової уваги є однією з найбільш значущих і актуальних проблем в психології та педагогіці, оскільки синдром дефіциту уваги у дітей сьогодні стає все більш і більш поширеним явищем, що перешкоджає повноцінному розвитку дітей.

Зорова увага являє собою один з відправних механізмів пізнавального процесу, і вивчення її сформованості є досить значущим в плані проведення ранньої та своєчасної корекції властивостей, які ведуть до порушення розвитку когнітивної діяльності дитини з дефектом опорно рухового апарату.

У дітей молодшого дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату увага відрізняється нестійкістю, підвищеною відволікаемістю, недостатньою концентрацією на об'єкті. Властивості уваги дітей даної категорії затримуються в розвитку і розвиваються досить своєрідно.

За отриманими результатами у дітей молодшого дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату переважно низький і середній рівень розвитку зорової уваги.

МОЛОДШІ ДОШКІЛЬНИКИ, ПОРУШЕННЯ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ, УВАГА, ЗОРОВА УВАГА, ПСИХОФІЗИЧНИЙ РОЗВИТОК

ВСТУП

Увага – це процес і стан певної настрійки особистості на сприйняття значущої інформації, потрібної для вирішення певного завдання.

Молодший дошкільний вік – важливий період у розвитку дітей. У цьому віці діти активно формують перші елементарні уявлення про поведінкові навички, почуття до дорослих і оточуючих їх однолітків. В цьому віці провідною діяльністю – є гра. Гра має значний вплив на дитину. Перш за все в грі діти вчаться спілкуватися один з одним, підкорятися правилам і управляти своєю поведінкою. Цей етап життя дитини передбачає не тільки розвиток певних психічних властивостей, але також і вдосконалення фундаменту, яким є вже розвинені властивості, ключове з яких – увага. Саме увага визначає ступінь засвоєння нового матеріалу, від якої в кінцевому підсумку залежить успішність діяльності дитини в подальшому навчанні. Властивості уваги можна розвивати в різному віці, але все ж саме молодші дошкільні роки мають основне тут значення.

Проблему уваги вивчали в межах загально-теоретичних психологічних (Т. Дуткевич, Ю. Трофімов, О. Цигипало та ін.), педагогічних (Л. Виготський, О. Леонтьєв та ін.), та фізіологічних (Л. Бадалян, Ю. Биков, Е. Хомська та ін.) підходів; у дітей з типовим психофізичним розвитком (Л. Василенко Р. Павелків, В. Поліщук, М. Савчин та ін.) та в межах вивчення психічних процесів у дітей з порушеннями мовлення (Л. Андрусина, Н. Гаврилова, С. Конопляста, Р. Мартинова, Н. Пахомова, Т. Сак, Є. Соботович, В. Тарасун, О. Трошин та ін.); атиповим розвитком (Ю. Бугера, В. Шорохова та ін.).

Проблема корекції порушень уваги у дітей молодшого дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату існувала як раніше, так і в сучасному суспільстві. Не дивлячись на те, що в даний час даному питанню

присвячують досить велика кількість досліджень, все ж залишається необхідність знайти найбільш дієві шляхи і методи корекції порушень уваги.

Бакалаврської роботи ґрунтується на тому, що для роботи з дітьми з порушеннями опорно-рухового апарату необхідно знати особливості спеціальної корекційної програми з розвитку у них такого важливого пізнавального процесу, як увага, так як пізнавальні процеси дітей з порушеннями опорно-рухового апарату мають ряд особливостей. Нарівні з органічною затримкою психічного розвитку у таких дітей часто виявляється вторинна затримка психічного розвитку, яка пов'язана з недостатністю рухової сфери, а також зі специфічними умовами виховання і оточення такої дитини. Саме тому, володіння знаннями особливостей організації та проведення корекційної роботи з дітьми даної категорії необхідно кожному фахівцеві, який бере участь в процесі виховання і освіти дітей молодшого дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату.

Об'єкт дослідження – процес уваги у дітей молодшого дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату.

Предмет дослідження – зорова увага у дітей молодшого дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату.

Мета дослідження – на основі узагальнених сучасних знань та результатів аналізу експериментальних даних виявити та охарактеризувати особливості зорової уваги дітей молодшого дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату.

Для досягнення зазначеної мети сформульовано наступні завдання:

1. На основі узагальнення теоретичних знань в галузі спеціальної педагогіки та психології визначити особливості розвитку уваги у дітей молодшого дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату.

2. Спираючись на результати аналізу експериментальних даних охарактеризувати особливості зорової уваги у дітей молодшого дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату.

3. Розробити методичні рекомендації для корекційних педагогів щодо дослідження зорової уваги дітей молодшого дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату.

Для вирішення поставлених завдань були використані наступні методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження; організаційний метод – організація дослідження, підбір бази дослідження і контингенту випробовуваних.

Для визначення особливостей уваги у дітей молодшого дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату використовувалися методики: Методика «Знайди на малюнку фігури» (автор К. Гавриков, О. Глазачов, Т. Берднікова), Методика на визначення рівня розвитку стійкості зорової уваги (автор Л. Черемошкіна), Методична діагностика «Будиночок» (автор Н. Гуткіна).

Теоретико-методологічною основою дослідження є:

– принцип єдності психіки й діяльності (Г. Костюк, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн, О. Ткаченко та ін.);

– основні теоретичні та методологічні положення у контексті з розвитку зорової уваги у дітей молодшого дошкільного віку (Л. Виготський, П. Гальперін, В. Давидов, Г. Костюк, О. Леонт'єв, Н. Менчинська, С. Рубінштейн, К. Ушинський, Б. Ельконін; А. Валлон, К. Коффка, Ж. Піаже, Т. Рібо, Е. Тітченер та ін.);

– основні положення теорії корекційно спрямованого навчально-виховного процесу та його вплив на внутрішні процеси розвитку (І. Бех, О. Глоба, В. Бондар, Л. Вавіна, В. Засенко, М. Земцова, І. Єременко, В. Кобильченко, І. Колесник, А. Колупаєва, С. Кульбіда, С. Максименко, С. Миронова, Н. Пахомова, Т. Сак, В. Синьов, О. Таранченко, М. Тарасевич, В. Тарасун, С. Трикоз, О. Хохліна, Л. Фомічова, М. Шеремет та ін.);

– теоретичні положення щодо особливості розвитку та організації навчання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (Д. Бойков,

Л. Данилова, О. Кириченко, І. Левченко, І. Мамайчук, О. Мастюкова, О. Романенко, К. Семенова, Т. Симонова, А. Шевцов та ін.).

Апробація результатів дослідження відбулась на конференції:

1. III Міжнародна науково-практична конференція «Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір», яка відбулася 12-13 травня 2022 року, м. Запоріжжя, Хортицька національна академія.

Робота включає в себе вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел і додатки.

ВИСНОВКИ

Бакалаврська робота присвячена актуальній проблемі – особливості розвитку зорової уваги у молодших дошкільників з порушеннями опорно-рухового апарату. Аналіз наукових джерел та результатів емпіричного дослідження дозволяє зробити наступні висновки.

1. Під поняттям «увага» розуміється спрямованість психіки (свідомості) на певні об'єкти, що мають для особистості стійку або ситуативну значимість, зосередження психіки (свідомості), що передбачає підвищений рівень сенсорної, інтелектуальної або рухової активності.

Увага – такий пізнавальний процес, який розвивається протягом усього життя людини, але його фундамент формується саме в молодшому дошкільному віці.

Діти молодшого дошкільного віку вже цікавляться багатьом, уважно слухають дорослих, довго стежать за їх роботою і самі можуть ставити перед собою певні завдання, намагаючись виконати їх. Захоплюючись якою-небудь грою, вони цілком йдуть в свої заняття. Увага їх може бути досить концентрованим, але залишається малостійким. До кінця дошкільного періоду починають з'являтися зачатки більш активного, довільного уваги. Його виникнення – важливе психічне новоутворення даного віку. Значно зростає концентрація, обсяг і стійкість довільної уваги; складаються елементи довільності в управлінні увагою на основі розвитку мовлення, пізнавальних інтересів; вольових зусиль дошкільника.

Зорова увага – важлива сторона пізнавальної діяльності. Для більш успішного розвитку зорової уваги необхідно: під час пояснення і протягом освітньої діяльності необхідна емоційна розрядка, зміна прийомів; поєднання слова вихователя із застосуванням наочності; використання таких дидактичних ігор у розвитку зорової уваги як ігри з предметами, настільно-друковані ігри та словесні ігри.

У дітей молодшого дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату увага відрізняється нестійкістю, підвищеною відволікаємістю, недостатньою концентрацією на об'єкті. Властивості уваги дітей даної категорії затримуються в розвитку і розвиваються досить своєрідно. Особливо сильно погіршується формування таких властивостей уваги, як стійкість, вибірковість, концентрація, перемикання.

Корекція порушень уваги у дітей молодшого дошкільного віку спирається на ті ж принципи корекції, що і інших пізнавальних процесів, і варто враховувати, що конкретні шляхи корекції уваги необхідно використовувати комплексно і при їх підборі враховувати індивідуальні особливості дітей.

2. В ході реалізації завдань дослідження, на основі узагальнених теоретичних знань щодо вивчення порушень уваги у дітей молодшого дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату, було проведено експериментальне дослідження зорової уваги.

Дослідження проходило базі ЗДО № 43 «Росинка» м. Запоріжжя, ЦРД "Надія" м. Запоріжжя та Запорізький обласний будинок дитини «Сонечко». У дослідження взяло участь 14 дітей віком від 3 до 4 років.

Для діагностики рівня розвитку зорової уваги нами були відібрані наступні діагностичні методики: «Знайди на малюнку фігури» (автори К. Гавриков, О. Глазачов, Т. Бердникова), Методика на визначення рівня розвитку стійкості зорової уваги (автор Л. Черемошкіна), діагностична методика «Будиночок» (автор Н. Гуткіна).

Дослідження показали, що за отриманими результатами по трьох методиках у дітей молодшого дошкільного віку з порушенням опорно-рухового апарату переважно низький і середній рівень розвитку зорової уваги, але слід зазначити, що в ході експерименту нами були відмічені два випробуваних (Костя А., Віка С.), які показали високий рівень розвитку зорової уваги, що складає 14%; дев'ять дітей (64%) – мають середній рівень

розвитку зорової уваги і три дитини (22%) мають низький рівень розвитку зорової уваги.

3. На основі отриманих результатів нами були розроблені методичні рекомендації щодо корекційної роботи для педагогів, спрямованої на розвиток зорової уваги дітей молодшого дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату.

Таким чином, можна сказати, що мета дослідження була досягнута, цільові установки реалізовані, всі завдання дослідження вирішені.

Подальші наукові пошуки можуть спрямовувати на розробку корекційних занять з розвитку зорової уваги молодших дошкільників з порушеннями опорно-рухового апарату.